

УДК 321

DOI <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1303>

Ю. В. Завгородня

orcid.org/0000-0003-3500-8638

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ УЯВЛЕННЯ ПРО КОНФЛІКТ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Зміни у суспільно-політичному житті людства відбуваються протягом певного періоду часу. Наукові погляди щодо глобалізаційних процесах різняться щодо позитивних чи негативних елементів, однак це факт невідворотного процесу, який породжує нові виклики для людства, які потребують координації суспільно-політичної свідомості на цінність основних прав і свобод людини, про недоторканість персональної інформації про рівні права та інші загальнолюдські цінності, які у сучасному інформаційному світі можуть ставати об'єктами боротьби та інформаційного спротиву.

Кібернетичний простір надає широкі можливості для конфліктної взаємодії. Оскільки може бути продовженням політичного інциденту, який відбувся в політичному звичному середовищі, однак активна фаза протиборства відбувається саме в інформаційній площині. Однак, початок політичного протиборства може відбуватися саме з кіберпростору, коли відбуваються публічні інформаційні рекламні пости, які транслюються як реклама перед обрамою вами інформацією.

На думку М. Сітарського щодо функціональної значимості конфліктів, то він вважає, що «одна з негативних функцій політичного конфлікту полягає в тому, що у процесі розгортання й загострення боротьби за владу він спроможний різко послабити політичну систему, в якій зіткнулися між собою конкуруючі політичні сили, тобто може відбутися дестабілізація становища, основними ознаками якої є масові політичні страйки та інші форми політичних конфліктів. Позитивна функція виявляється у тому, що визрілий у надрах політичної системи конфлікт сигналізує суспільству, владним структурам про суперечності й розбіжності позицій певних індивідів та груп, стимулює дії щодо їхнього подолання» (Сітарський С., 2013, с. 137).

Дійсно, конфлікт у політичних процесах є поштовхом до реалізації нових проектів, це ті перешкоди, які або укріплюють суспільство та державний устрій або призводять до повалення такого устрою. Тому, в політичних процесах вміння бачити та реалізувати позитивні аспекти в конфліктній активності дійсно є мистецтвом у сучасному прояві.

Однак, по своїй суті процес протікання конфлікту може бути різний в залежності від того в якому суспільстві відбулось протиборство (демократичному, тоталітарному, авторитарному), наскільки суспільство активне та готове до мітингів, страйків, як прояву невдоволення, як сторони здійснюють протиборство відносно один одного, яку відповідальність нести будуть суб'єкти конфлікту перед народом. Така позиція актуальна для кіберконфліктів також, бо диктатора та сучасні «царі» намагаються обмежити доступ навіть у глобальному світі для уніфікованого сприйняття політичних процесів, у якому політичні конфлікти не мають публічної форми прояву.

Отже, тема є досить актуальною в сучасному світовому порядку та потребує детального аналізу на базі уже існуючих наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, а саме: Білецької Ю., Сітарського С., Кравченко Т., які стали основою для подальших досліджень.

Метою наукового аналізу є характеристика особливостей розвитку політичних конфліктів за допомогою сучасної форми спілкування кіберпростору. Для реалізації вищезазначеної мети виконано ряд завдань щодо теоретичної характеристики сприйняття конфліктів в суспільстві, реакція на конфлікті активність в кіберпросторі, аналіз сучасних загроз конфліктної активності в кіберпросторі.

Тому, враховуючи особливості розвитку конфлікту в політичній діяльності, то варто відзначити, що протиборство невід'ємний елемент у процесуальній складовій політичній системі, окрім цього, сторони повинні не виходити за межі політичної культури, політичної усвідомленості своїх дій та правової межі допустимого у діях сторін, адже міра відповідальності може бути не лише політична (наприклад, виключення з фракції, партії) але й юридична (притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності).

Процес протікання політичного конфлікту може бути процесом прийняття окремого політичного рішення, яке суспільно важливе та вирішальне для подальшого розвитку країни. Оскільки, політичний конфлікт проходить три основні стадії такі як: передконфліктна стадія, непосредно конфлікт та врегулювання конфлікту, так само і процес прийняття важливо рішення може протікати в трьох етапах, по-перше реєстр проекту закону на обговорення, по-друге голосування в читаннях за даний закон (під час якого сторони, протидіють, публічно висловлюють невдоволення, вносять поправки, голосують більшістю голосів), по-третє прийняття компромісного рішення, які буде містити елементи компромісу та консенсусу.

Окрім цього, в політичному конфлікті прийнято виділяти четверту стадію розвитку конфлікту, як постконфліктний синдром (Білецька, 2014, с. 153). Особливість цієї стадії полягає у спостереженні за сторонами протиборства, оскільки врегулювання конфлікту може завершитись з урахуванням інтересів однієї з сторін більше ніж іншої, а тому виникає так звана особистісна образа, що потребує продовження спостереження за сторонами конфлікту. Також, після завершення конфлікту, а не врегулювання виникають нові загрози щодо конфліктної активності сторін протиборства, бо залишається невдоволення сторін, озлобленість, яка не вгамована позитивними рішенням, визнанням істини у політичних поглядах.

Для політичного процесу у формі прийняття політичного рішення також можливий так званий пост синдром, який почне проявлятися під час прийняття нових рішень і виникнення взаємодії між політичними діячами. Тому, важливо розрізняти процесуальну конфліктність і процес прийняття політичного рішення, бо під час явища конфліктності сторони не лише вдаються до суперечки з аргументацією власної позиції, а й протидіють один одному, вдаються до політичних засобів щоб дискредитувати опонента та його бачення вибору вектору узгодження питання.

Слушно зазначає С. Сітарський, що «дестабілізація в країні виникає не тому, що існують конфлікти. Вони, як вже зазначалось, завжди були й залишаться в громадянському суспільстві. Напрута виникає в результаті несвоєчасного виявлення, контролювання та регулювання конфліктним процесом, тобто управлінням ним. Під управлінням маємо на увазі врегулювання, вирішення, придушення, навіть ініціювання деяких конфліктів в інтересах суспільства або окремих його суб'єктів» (Сітарський, 2013, с. 139).

Адже, в сучасних політичних процесах найважливіше це аналіз конфліктної протидії, аналіз позицій сторін, аналіз можливостей сторін та можливість до застосування радикальних методів впливу. Під час дослідження усіх цих аспектів можливо сформулювати картину щодо доцільності впливу на такий конфлікт контроль за його протіканням або відсутність потреби у таких заходах взагалі, оскільки конфлікт не містить будь яких серйозних загроз для політичної системи та стабільності суспільного розвитку.

При можливості конфлікт може бути оптимізованим не залежно від стадії розвитку. А тому, для сучасної політичної спільноти, важливо вміння перетворювати окремі масштабні, небезпечні конфлікти у дрібні, негострі та помірковано обґрунтовані протиріччя.

Таку ж думку підтримує С. Сітарський, який відзначає, що «необхідно максимально можливе вилучення з життя суспільства і держави конфліктів з високим рівнем невизначеності та, відповідно, з малим відсотком керованості. Органам державної влади не обов'язково кожного разу втручатися в будь-які форми конфліктів. Існують інші інститути, що сприяють вирішенню конфліктів «в обхід» держави. Втручання державних органів є необхідним в тому випадку, якщо конфлікти загрожують суттєво зачепити інтереси громадян, що не беруть участі в них; якщо виникають загрози встановленому порядку; у випадку здійснення суб'єктами конфлікту актів незаконного насилля» (Сітарський, 2013, с. 139).

Окрім того, існує ряд конфліктів, які не потребують втручання держави в силу своєї популярності ролі. Політичні суб'єкти, у своїй діяльності вдаються до відведення уваги суспільства

від важливих питань, які приймаються органами державної влади, за допомогою розвитку політичного конфлікту на який спрямована увага більшої частини активних спостерігачів за політичним процесом. Для того, щоб держава не використовувала власні ресурси на врегулювання протиріччя, а також не здійснювала активної форми контролю за розвитком такого протиборства потрібно повернутись до аналізу усіх важливих елементів конфліктної активності в політичному процесі (Білецька, 2014, с. 139).

Звичайно, конфліктна політична система це не вирок розрухи та занепаду. В межах нормального взаємного освідомлення значимості думки іншої сторони, врахування побажань один одного, або розтлумачені відсутності можливості врахування окремих побажань суб'єктів політики можливе здійснення ефективної публічної політики держави.

Однак, інколи проблема бажання врахувати інтереси окремих політичних діячів не обґрунтовується принципами політичної партії чи індивідуальними переконаннями політика, а враховує інтереси окремих монопольних підприємців, які стають донорами, конфліктної активності, зтягають прийняття не вигідних законів, підбурюють суспільство та спонукають до безкомпромісності сторін. Оскільки, сторони протиборства мають ресурси для конфліктного процесу вони не намагаються домовитись, піти на поступки, прийняти консенсусне рішення, бо мають завдання.

Тому, дуже важливо щоб політичні діячі, як судові та правоохоронні органи, у своїй діяльності були незалежні від можливого впливу зі сторони підприємців, міжнародних суб'єктів, та інших учасників, які виставляють відповідні умови та задачі.

У діяльності політичних інститутів, завжди існує такий політичний процес, як протиборство. Уже більшість сучасних науковців відходять від уявлень, про те, що може існувати модель безконфліктної взаємодії структурних елементів політичної системи. Адже, в уявленні безконфліктної взаємодії існує чітка помилка.

Так, на думку Т. Кравченко «спроба методологічного протиставлення конфліктного і консенсуального способів описання політичного процесу містить фундаментальну похибку, яка полягає в тому, що саме поняття політичного консенсусу втрачає будь-який сенс, якщо воно розглядається абстрактно, тобто у відриві від поняття політичного конфлікту, адже як конфлікт неможливий без консенсусу, так і політичний консенсус неможливий, якщо до цього певні політичні інтереси не прийшли у зіткнення і не виникла об'єктивна потреба у їх узгодженні та розв'язанні конфліктної ситуації» (Кравченко, 2011, с. 68).

Звичайно, політичний конфлікт містить небезпеку для розвитку суспільства. Однак, використання конфліктологічного процесу це шлях до відшукування політичного рішення, яке врахує інтереси більшої частини суспільства. Технологічні процеси, які на теперішній час заповняють глобальний світ створюють комфортні умови для моніторингу напруги суспільства та політичних лідерів. Тому, трансформація конфліктів відбувається у кіберплощину, яка є сучасною платформою для дослідження процесів протидії сторін конфлікту.

Література

- Білецька Ю. В. Основні елементи політичного конфлікту. *Правове життя сучасної України* : матер. міжнар. наук. практ. конф. Одеса : Юридична література, 2014. С. 184–186.
- Білецька Ю. В. Стадії розвитку політичних конфліктів. *Політична наука. Контури міждисциплінарного перетину* : IV національний конвент МАСПН (Україна) 20–21 березня 2014 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 151–153.
- Кравченко Т. Політичний конфлікт в умовах демократичних політичних систем. *Політичний менеджмент*. № 2. 2011. С. 62–68.
- Сітарський С. М. Політичний конфлікт та сучасні українські реалії. *Економіка та держава*. № 8. 2013. С. 137–139.
- Завгородня Ю. В. Кіберконфлікти, як елемент політичних технологій в інформаційному просторі. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. № 32. С. 144–148.

References

- Biletska Yu. V. (2014). Osnovni elementy politychnoho konfliktu. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy* : mater, mizhnar. nauk, prakt. konf. [The main elements of political conflict]. Odessa : Yurydychna literatura, 2014. S. 184–186. [in Ukrainian].

- Biletska Yu. V. (2014). Stadii rozvytku politychnykh konfliktiv. [Stages of development of political conflicts] *Politychna nauka. Kontury mizhdystsiplinarnoho peretynu : IV natsionalnyi konvent MASPNU (Ukraina) 20–21 bereznia 2014 r.* Odesa : Vydavnychy dim «Helvetyka», 2014. S. 151–153. [in Ukrainian].
- Kravchenko T. (2011). Politychnyi konflikt v umovakh demokratychnykh politychnykh system. [Political conflict in democratic political systems] *Politychnyi menedzhment*. № 2. 2011. S. 62–68. [in Ukrainian].
- Sitarskyi S. M. (2013). Politychnyi konflikt ta suchasni ukrainski realii. [Political conflict and modern Ukrainian realities]. *Ekonomika ta derzhava*. 2013. № 8. S. 137–139. [in Ukrainian].
- Zavhorodnia Yu. V. (2021). Kiberkonflikty, yak element politychnykh tekhnolohii v informatsiinomu prostori. [Cyberconflicts as an element of political technology in the information space]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologhii*. 2021. № 32. S. 144–148. [in Ukrainian].

Анотація

Завгородня Ю. В. Трансформаційні уявлення про конфлікт в політичних процесах. – Стаття.

Наукове дослідження присвячене змінам, які відбуваються у конфліктних суперечках в політичній площині. Адже, в силу зміни більшої частини спілкування в конфлікті, по своїй суті, розпочинається створення новітніх механізмів впливу. Кіберпростір є сьогодні важливою територією для здійснення політичного протистояння. Сучасні форми спілкування отримують новий формат взаємодії, який зберігає час, створює нові правила поведінки, принципи, які набувають форми інформаційного звичаю, або кібернетичного сленгу, який сьогодні стає частиною лексики політичного та громадянського спілкування.

Враховуючи особливості сприйняття політичної дійсності, наявних знань та теоретичних розробок щодо сутнісного уявлення про політичний конфлікт, виникає потреба у розробці новітніх уявлень, які уже трансформували більшість процесів в інформаційний простір, про кібернетичні аспекти конфліктної активності, політичної могутності та оцінки балансу сил у кіберконфлікті.

У політичних процесах України прослідковується затяжний процес зміни політичного режиму, відчуття транзитного стану держави з відсутністю чіткої системи тактичних та стратегічних дій. Однак, процес переформатування політичного спілкування з виборцями, проведення публічних політичних зібрань у прямій трансляції, обговорення та опитування онлайн досить вдало та швидко пристосували суб'єктів політики з метою збільшення підтримки у суспільстві.

Актуальність трансформації конфліктних форм взаємодії суб'єктів політики набуває актуалізації та потребує формування ряду систематизованих уявлень про кіберконфлікти, як різновиду, або частини існуючого політичного конфлікту. Сучасні форми життєвої трансформації демонструють нові процеси, які потребують згрупування та тлумачення, а тому конфлікти не є винятком, навпаки виникає гостра потреба дослідження нових процесів протистояння для збалансованої та виваженої діяльності для його завершення.

Ключові слова: кіберконфлікт, кіберпростір, політична боротьба, трансформація суспільства, суб'єкти політики.

Summary

Zavgorodnya Yu. V. Transformational ideas about conflict in political processes. – Article.

The research is devoted to the changes that are taking place in the conflict in the political sphere. After all, due to the change in most of the communication in the conflict, in essence, begins to create new mechanisms of influence. Cyberspace is today an important area for political confrontation. Modern forms of communication receive a new format of interaction that saves time, creates new rules of conduct, principles that take the form of information custom, or cyber slang, which today becomes part of the lexicon of political and civic communication.

Given the peculiarities of the perception of political reality, existing knowledge and theoretical developments on the essential idea of political conflict, there is a need to develop new ideas that have transformed most processes in the information space, cyber aspects of conflict activity, political power and balance of power cyberconflict.

In the political processes of Ukraine there is a protracted process of changing the political regime, a sense of transit of the state with a lack of a clear system of tactical and strategic actions. However, the process of reformatting political communication with voters, holding public political meetings live, discussing and polling online has been quite successful and has quickly adapted policymakers to increase support in society.

The urgency of the transformation of conflict forms of interaction between policy actors is becoming relevant and requires the formation of a number of systematized ideas about cyberconflicts as a kind or part of the existing political conflict. Modern forms of life transformation demonstrate new processes that require grouping and interpretation, and therefore conflicts are no exception, on the contrary, there is an urgent need to explore new processes of confrontation for balanced and balanced activities to complete it.

Key words: cyber conflict, cyberspace, political struggle, transformation of society, political actors.